آرمان ملی
armanmeli.ir
سال هشتم
شماره ۲۴۲۳
یکشنبه
۱۴۰۵•۰۴•۲۱
۲۷ محرم ۱۴۴۷ / ۱۲ جولای ۲۰۲۶

«آرمان ملی» حمله به پزشکیان، عراقچی و قالیباف را بررسی می‌کند

تخریب مسئولان خلاف نظر رهبری شهید

جلال رشیدی کوچی در گفت‌وگو با «آرمان ملی»: تخریب‌گران ولایتمدار نیستند

آرمان ملی- حمید شجاعی: انسجام، وحدت و اتحاد ملی از نکاتی هستند که رهبر شهید انقلاب همواره در سخنرانی‌های خود بدان‌ها تاکید موکد داشتند. اینکه برخی به اسلام انقلابی‌گری و ولایتمداری بخواهند به تخریب مسئولان نظام و شخصیت‌ها بپردازند و آنها را مورد هتاکی، حمله یا تهدید قرار دهند هیچگاه و در هیچ مقطعی مورد تایید ایشان نبوده است. چنانکه مرور برخی سخنان رهبری شهید انقلاب نیز جز این این را نشان نمی‌دهد جایی که در یکی از سخنرانی‌های خود فرمودند: «اینکه یک نفر را به عنوان ضد ولایت، ضد بصیرت مشخص کنید بعد عده‌ای راه بیفتد علیهش شعار بدهند و مجلس را به هم بزنند بنده با این کارها مخالفم و صریح بگویم این کارهایی که در قم و مرقد امام اتفاق افتاد بنده با اینجور کارها مخالفم. اگر آن کسانی که این کار را می‌کنند واقعا حزب‌اللهی و مومنند خب، نکنند. می‌بینید که تشخیص ما این است که این به ضرر کشور است. اینها به نفع نیست، با احساساتشان راه بیفتند اینجا آنجا علیه این و آن شعار بدهند. این شعار دادن‌ها کاری از پیش نمی‌برد. من از این که به روسای کشور به رئیس جمهور و دیگران در چنین شرایط مهم بین‌المللی و داخلی اهانت شود به شدت پرهیز می‌کنم، نمی‌گذارم و منع می‌کنم و نهی می‌کنم». این منطق رهبر شهید انقلاب در خصوص برخی اشخاص و جریانات خودسر بود که مسئولان و شخصیت‌ها را مورد هجمه و تخریب قرار می‌دادند. رهبر شهیدی که برخی با وجود اینکه دم از ولایتمداری ایشان می‌زنند؛ اما خلاف نظرات، مواضع و بیاناتشان عمل می‌کنند. اتفاقی که طی چند ماه اخیر و حتی در مراسم تشییع خود رهبری شهید انقلاب شاهدش بودیم. به نظر برخی جریانات صرفا در زبان به ولایتمداری معتقدند؛ اما در عمل به احتجاج خود عمل می‌کنند. چنانکه با وجود تاکیدات آیت‌ا... سید مجتبی خامنه‌ای رهبر انقلاب مبنی بر لزوم تقویت انسجام ملی و نهی از هرگونه ایجاد تفرقه، دوقطبی‌سازی و تخریب می‌بینیم جریان خاص تندرو حتی وقعی به صحبت‌های رهبر انقلاب نیز نمی‌نهد و با جوی از هیجانات و احساسات به تخریب و مسئولان نظام مشغول است. اقدامی که نه تنها به نفع کشور و نظام نیست؛ بلکه صرفا بر طبل تفرقه کوبیدن و بازی در زمین دشمن است و مشخص نیست چرا با این جریان و اشخاصی که این رویه را رهبری می‌کنند، برخوردی صورت نمی‌گیرد تا کشور بیش از این از جانب آنها خسارت نبینند.

تخریب مسئولان

تندروها هیچ زمانی را برای تخریب مسئولان از رئیس جمهور گرفته تا وزیر امور خارجه و رئیس مجلس در قامت رئیس هیأت مذاکره کننده از دست نمی‌دهند. انگار نه انگار که کشور رهبری، شورای عالی امنیت ملی، سران قوا و... دارد و تصمیمات در نهادهای بالادستی گرفته می‌شود. انتظار می‌رفت حداقل در آئین تشییع پیکر رهبر شهید انقلاب و خانواده ایشان این مسائل برچیده شود و همه متحد و منسجم در مراسم تشییع حضور یابند و صدای اتحاد میان ملت و حاکمیت را به گوش جهانیان برسانند، اما تندروها باز هم در را روی یک پاشنه چرخاندند و زمان حضور مسعود پزشکیان؛ رئیس جمهور و سید عباس عراقچی، وزیر امورخارجه در تشییع پیکر رهبر شهید انقلاب در تهران با حمله به آنها و همچنین توهین و هتاکی‌هایی همچون خائن، سازشگر و نفوذی آنها را مورد تخریب قرار دادند. چون بر مبنای تصمیم حاکمیت به سمت مذاکره و تفاهم با آمریکا حرکت کرده‌اند. تفاهمی که حمایت رهبری و شعام را نیز به همراه داشت. اتفاقی سازماندهی شده در جهت برنامه‌ریزی‌هایی که تندروها برای انتخابات ۲ سال آینده دارند و از هم اکنون برنامه‌های خود را پیش می‌برند. جالب اینکه همین سناریو در مشهد نیز در جریان تشییع رهبر شهید انقلاب نیز رخ می‌دهد و در آنجا نیز این بار علاوه بر پزشکیان و عراقچی، محمدباقر قالیباف نیز زمان حضور در حرم مطهر رضوی مورد تخریب و اهانت برخی اشخاص قرار می‌گیرد. نکته اینجا است که مذاکره؛ تفاهم یا جنگ در ید اختیار رهبری و شعام است و اساسا برخی اشخاص و جریانات محلی از اعراب ندارند که بخواهند در خصوص آن تعیین تکلیف کرده و حکم صادر کنند. با این حال تندروها طبق برنامه‌های خود پیش می‌روند. چنانکه سیدرضا نریمانی مداح با اشاره به موضوع تفاهم و مذاکرات گفته است: «اولین مرحله از خون‌خواهی رهبر شهیدمان این است که زیر میز بزنیم؛ زیر میز تفاهم و توافق به هر وسیله‌ای باید زیر میز تفاهم و مذاکره بزنیم». به نظر می‌رسد جریان خاص می‌خواهد تحت شرایط جامعه را به سمتی هدایت کند که حاکمیت را برای پذیرش خواسته‌های خود تحت فشار قرار دهد.

برخورد با سران تخریب

یک نماینده سابق مجلس در خصوص تحرکات اخیر تندروها در حمله و تخریب مسئولان اظهار داشت: مهم‌ترین نکته‌ای که باید به آن توجه داشته باشیم این است که ولایتمدار بودن به بیان و لقلقه زبان بودن نیست. کسی که مرتب در صحبت‌های خود می‌گوید من طرفدار ولایت هستم، اما در عمل خلاف دیدگاه‌ها و مختصات فکری و بیانات رهبر شهید انقلاب یا امام خمینی صحبت می‌کند قاعدتا نشان از دورویی و دورنگی دارد. جلال رشیدی کوچی به «آرمان ملی» گفت: این فقط معطوف به همین دوره خاص نیست و بارها شاهد بودیم که این جریان و این افراد به بهانه ولایتمداری و به بهانه دفاع از ولایت توهین‌های سنگینی را به مسئولان می‌کردند. این اتفاق یک بار برای شهید لاریجانی زمانی که رئیس مجل بودند و در شهر قم مورد حمله همین افراد قرار گرفتند، افتاد. یا در زمان دولت آقای احمدی‌نژاد بود که همین جماعت به یادگار امام(ره) آیت‌ا... سید حسن خمینی توهین کردند که همان موقع رهبر انقلاب نیز از این اتفاق اظهار نارضایتی و ناراحتی کردند. وی افزود: متاسفانه شاهد هستیم که در حال حاضر هم این اتفاق رخ می‌دهد و هرچقدر رهبر شهید و رهبر جدید تاکید بر اتحاد و وحدت دارند متاسفانه این جماعت کار خود را می‌کنند. مساله برمی‌گردد به اینکه با سران و لیدرهای اینها متاسفانه هیچ برخوردی نمی‌شود. حتی من دیدم در فضای مجازی پا را فراتر گذاشتند و رسماً و عملاً مسئولان را تهدید می‌کنند و صحبت‌هایی می‌کنند که می‌تواند خطرناک باشد. نماینده مجلس یازدهم بیان کرد: وقتی به راحتی رئیس جمهور کشور، رئیس مجلس یا رئیس قوه قضائیه را از تریبونی تهدید می‌کنند باید خیلی زود با سران اینها برخورد شود. رشیدی کوچی اظهار کرد: آنهایی که کف جامعه هستند متاسفانه از روی عدم آگاهی، احساسات و پیروی از روی رفتار این افراد دست به چنین کارهایی می‌زنند. واقعا خیلی شرم‌آور و خجالت‌آور بود که وزیر خارجه کشورمان که واقعا بارها تهدید به ترور شده و جانش در خطر است و کارها را در هماهنگی کامل با ارکان نظام پیش می‌برد، در مراسم تشییع رهبر شهید مورد پرتاب سنگ قرار بگیرد یا به آقای پزشکیان توهین و حمله کنند یا به آقای قالیباف در حرم امام رضا(ع) اهانت شود. وی تصریح کرد: من به اینها ولایتمدار نمی‌گویم. اینها ولایت را نه برای تبعیت کردن بلکه برای پیشبرد اهداف و برنامه‌های خود می‌خواهند.

«آرمان ملی» از وظیفه سنگین نهادهای امنیتی گزارش می‌دهد

مقابله موثر با نفوذ

آرمان ملی- مرتضی خبازیان: با حمله به کشتی‌های عبوری از کانال جنوبی تنگه هرمز، تجاوز آمریکا به حریم و حمله به مناطقی از کشورمان که با واکنش سریع نیروهای رزمنده ایرانی روبه‌رو شد، تنش را بسیار بالا برد. تقریبا تمام ناظرات از اتفاق پیش آمده حیرت‌زده بودند که گزارشی در شبکه CBS منتشر شد که روایت دیگری مطرح می‌کرد. به نوشته «عصرایران»، این شبکه در گزارشی به نقل از مقامات ارشد آمریکایی مدعی شده است که مقاماتی از ایران به طور خصوصی به مشاوران ترامپ پیام داده‌اند که در تیراندازی به کشتی‌های تجاری در تنگه هرمز اشتباه صورت گرفته است و این حملات از سوی یک گروه «خاطی» از کسانی بوده که سعی در تضعیف مذاکرات دارند اما آنها می‌خواهند به مذاکره ادامه دهند. فروکش کردن ناگهانی تنش را می‌توان به این موضوع ربط داد با این حال ترامپ که در گفتن حرف‌های تند و نسنجیده تجربه دارد، در همان لحظات اولیه گفت که تفاهمنامه به پایان راه رسیده است؛ هرچند او مسیر مذاکره را مسدود نکرده و با تلاش‌های برخی میانجیگران، قرار است نشست‌ها ادامه داشته باشد با این همه سوال مهمی پدید آمده است: چه کسانی از این قدرت برخوردار هستند که بتوانند خلاف تصمیم کلی نظام دست به چنین کارهایی بزنند؟

ترتیبات ایرانی

در حالی که مراسم تشییع رهبر شهید برگزار می‌شد و در حالی که به نظر می‌رسید مسیر تعامل برای رسیدن به توافقی پایدار با دقت و حوصله از سوی تیم مذاکره کننده کشورمان ترسیم می‌شود و به موازات نشست ناتو در ترکیه، ناگهان تنش در تنگه هرمز به اوج رسید. به چند کشتی در کانال جنوبی تنگه هرمز که طراحی آن با مخالفت ایران مواجه شده بود، حمله شد. ترامپ بلافاصله واکنش نشان داد و گفت که تفاهمنامه اولیه نقض شده و آن را پایان یافته تلقی می‌کند. از همان لحظه تلاش‌ها برای بازگرداندن آرامش بیشتر شد و با اینکه آمریکایی‌ها دست به تجاوز زده بودند و ایران پاسخ محکمی داده بود، شرایط به آرامش برگشت. تقریبا تمام ناظران از اتفاق پیش آمده حیرت‌زده بودند. به این دلیل که برخی بی‌توجه به تفاهمنامه اولیه و الزام پذیرش ترتیبات ایرانی در عبور کشتی‌ها، معتقد بودند که کشتی‌های عبوری در آب‌های عمان قرار داشته و نمی‌بایست مورد حمله قرار می‌گرفتند. واقعیت آن است که در هر دو سوی ماجرا، برخی مخالفان با قدرت دنبال متوقف کردن مذاکرات هستند. اگرچه اکثریت مردم کشور ضمن تاکید بر رسیدن به مطالبات برحق خود، از کاهش تنش استقبال می‌کنند و تیم مذاکره کننده هم نشان داده که هدفی غیر از تامین اهداف و منافع ملی ندارد، اقلیتی که می‌خواهند مذاکرات را متوقف یا منحرف کنند، احتمالا برنامه‌هایی هم برای خود طراحی کرده‌اند.

رقابت سیاسی یا نفوذ؟

نیروهای امنیتی ایران در طول نزدیک به نیم قرن آنقدر کارکشته شده‌اند که عموم مردم بتوانند به آنها اطمینان داشته باشند. تسلط نهادهای امنیتی بر اوضاع داخلی بخشی از این توانایی است و در عین حال رصد پیوسته نیروهای متخاصم خارجی از اهمیت بسیار برخوردار است. با طرح چنین گزارش‌هایی سوال مهمی مطرح می‌شود که باید پاسخ روشنی بیابد. آیا اگر این گزارش را درست فرض کنیم، آن را باید ناشی از نفوذ دانست یا رقابت‌های سیاسی؟ پاسخ هرکدام که باشد نوع مواجهه با آن متفاوت خواهد بود. مخالفان مذاکره نشان داده‌اند که در این راه مصمم هستند و با طرح موضوعات مختلف علاقه دارند که تیم مذاکره‌کننده را منقاد خود کنند. تیم مذاکره کننده با وجود سابقه روشن مدیریتی و انقلابی، آن مایه جنم و اعتماد به نفس دارد که بتواند مخالفان خود را روشن کند و این موضوعی است که در ساحت سیاسی جریان می‌یابد. در عین حال لازم است روشن شود که کدام بخش از مخالفان مذاکره می‌توانند راسا و بی‌توجه به تصمیمات کلان نظام که در شعام به نتیجه می‌رسد، دست به چنین کاری بزنند؟ اما اگر مساله به نفوذ مربوط باشد، کار بسیار سخت و انتظار از نهادهای امنیتی بیشتر خواهد شد.

گروه خاطی؟

شبکه CBS در گزارشی به نقل از مقامات ارشد آمریکایی مدعی شد که مقامات ایرانی به طور خصوصی به مشاوران ترامپ گفته‌اند که در تیراندازی به کشتی‌های تجاری در تنگه هرمز اشتباه کرده‌اند و این حملات از سوی یک گروه خاطی از تندروها که سعی در تضعیف مذاکرات دارند، انجام شده است و آنها می‌خواهند به مذاکره ادامه دهند. CBS مدعی است که مقامات ایرانی گفته‌اند: «حملات به کشتی‌ها توسط یک نهاد متخلف در سیستم آنها آغاز شده که می‌خواهد توافق را تضعیف کند». این گزارش می‌افزاید: کاخ سفید می‌خواهد ایران علناً به اشتباه خود اعتراف کند، اشتباهی که دولت ترامپ آن را نقض آتش‌بس می‌داند. CBS افزود: ترامپ به تیم خود به رهبری جی‌دی ونس، معاون رئیس جمهور، جرد کوشنر، داماد رئیس جمهور، استیو ویتکاف، فرستاده ویژه، و مارکو روبیو، وزیر امور خارجه دستور داده است تا مذاکرات را ادامه دهند. مقامات آمریکا گفتند اگر ایران به اقدامات خود ادامه دهد، ایالات متحده با استفاده از اهرم نظامی و اقتصادی پاسخ خواهد داد. CBS به نقل از مقامات آمریکا مدعی است که ایرانی‌ها به آمریکا گفته‌اند که «حملات به کشتی‌ها توسط یک نهاد متخلف در سیستم آنها آغاز شده که می‌خواهد توافق را تضعیف کند». با این حال، دولت ترامپ مدعی است که این کشتی‌ها به دلیل دیگری هدف قرار گرفته‌اند. ایالات متحده معتقد بود که طبق این تفاهمنامه، یک خط جنوبی در تنگه هرمز، که در امتداد ساحل عمان قرار دارد، باز خواهد بود. اما یکی از مقامات گفت که ایران از سرعت حرکت ترافیک و اینکه چه مقدار از ترافیک نفت و گاز از طریق خط جنوبی عبور می‌کند غافلگیر شد و به همین دلیل است که آنها از این توافق عدول کردند. یکی از مقامات گفت، ترامپ به مذاکره‌کنندگان آمریکایی فضا و زمان برای رسیدن به توافق می‌دهد اما نه زمان زیاد. به نوشته CBS، یک مقام دیگر گفت، اگر ایران قادر به رعایت آنچه که ایالات متحده آسان‌ترین بخش توافق می‌داند یعنی باز کردن تنگه هرمز برای تجارت نباشد، مذاکره‌کنندگان هرگز نمی‌توانند به مسئله حساس‌تر برنامه هسته‌ای ایران بپردازند.

ذره بین

«آرمان ملی» از پیچیدگی روابط بین‌الملل گزارش می‌دهد

ترکیه در تلاش رهایی از اس۴۰۰

آرمان ملی- عماد موحد: درباره پیچیدگی‌های روابط بین‌الملل بسیار می‌توان نوشت و البته بسیار نشانه برای سردرگمی وجود دارد. سازمان رزم ایران به یاد دارد که برای تحویل گرفتن سامانه پدافندی اس۳۰۰ از روسیه چه مرارتی متحمل شد تا اینکه این سامانه بعد از برجام به ایران تحویل داده شد. به موازات ارتباط ایران و روسیه برای این معامله، روس‌ها و ترک‌ها هم مشغول رایزنی بودند تا سامانه اس۴۰۰ را در اختیار ترکیه بدهند. ترکیه عضو پیمان ناتو است و در عین حال در برابر رژیم صهیونیستی قرار گرفته است. با اینکه ترکیه و اسراییل در مواردی ارتباط خود را تا سطح سفیر ارتقا داده‌اند اما گاهی تنش بین این دو اوج گرفته که بعد از ماجرای سوریه و رفتار تجاوزکارانه اسراییل به سوریه، بعد از سقوط دولت اسد، خشم ترکیه به نهایت رسید. در سوی دیگر ترکیه انتظار داشته که آمریکا جنگنده‌های اف۳۵ را در اختیار این کشور قرار دهد. آمریکا ترکیه را از برنامه اف۳۵ کنار گذاشت و همان زمان گفته شد که یکی از دلایل این کنار گذاشتن، سامانه اس۴۰۰ روسی بوده است. هنوز روشن نیست که تلاش ترکیه برای واگذاری سامانه اس۴۰۰ به کشور دیگر برای کسب موافقت آمریکا و تحویل اف۳۵ها بوده یا ترکیه نیم نگاهی به تجربه اس۳۰۰ در ایران داشته است. هرچه بود، با بهبود روابط آمریکا و ترکیه پس از بازگشت ترامپ به کاخ سفید در سال ۲۰۲۵، موضوع اس۴۰۰ و احتمال بازگشت ترکیه به برنامه اف۳۵ به یکی از محورهای اصلی گفت‌وگوهای دو کشور تبدیل شده است.

روس‌ها و ترک‌ها

در سوی دیگر رابطه روسیه و ترکیه در موضوع انتقال گاز روسیه به ترکیه پیچیده شده و قرارداد انتقال گاز هنوز نهایی نشده است. در واقع ترک‌ها با شرایط روسیه کنار نیامده‌اند. علاقه روس‌ها به قرارداد گازی با ترکیه موجب شده که در فقره اس۴۰۰ها، به شکل تلویحی موافقت خود را برای واگذاری این سامانه به کشور ثالث اعلام کنند. گفته شده که امارات متحده عربی یکی از کشورهایی است که به احتمال زیاد اس۴۰۰ها را از ترکیه دریافت خواهد کرد. این در حالی اتفاق می‌افتد که هنوز تنش در منطقه به پایان نرسیده و در چند روز گذشته شاهد افزایش سطح تنش بین ایران و آمریکا بوده‌ایم. در جریان جنگ رمضان، ایران با قدرت به پایگاه‌های آمریکا در منطقه ضربه زد. کشورهای عربی که میزبان پایگاه‌های آمریکا بودند، انتظار داشتند آمریکایی‌ها بیشتر از آنها حمایت و حفاظت کنند. مساله‌ای که به نوبه خود نشان داد امنیت موضوعی قابل خرید نیست و لازم است مبنایی بومی داشته باشد تا بتوان به آن اتکا داشت.

چند معادله، یک مجهول!

خرید اف۳۵ از آمریکا، انتقال گاز از روسیه به ترکیه، نارضایتی آمریکایی‌ها از سامانه اس۴۰۰ و علاقه طرفین به حل این معادله، احتمال واگذاری این سامانه را بیشتر کرده است. قانون مجوز دفاع ملی آمریکا (NDAA) مصوب سال ۲۰۲۰ دولت آمریکا را ملزم می‌کند پیش از تحویل جنگنده‌های اف۳۵، اطمینان حاصل کند که ترکیه دیگر سامانه‌های اس۴۰۰ را در اختیار ندارد. این قانون همچنین شرایط لغو تحریم‌هایی را که ترامپ در سال ۲۰۱۹ علیه ترکیه اعمال کرده بود، سخت‌تر کرده است. به نوشته انتخاب، طی یک سال و نیم گذشته، دو طرف درباره راه‌حل‌های احتمالی گفت‌وگو کرده‌اند و یکی از گزینه‌ها این بود که با خارج کردن قطعات اصلی سامانه‌های اس۴۰۰ و نگهداری آنها در مکانی امن با هماهنگی دولت آمریکا، این سامانه‌ها عملاً غیرقابل استفاده شوند. با این حال، بعداً مشخص شد این راه‌حل برای حل نهایی مسئله کافی نیست، زیرا تنها می‌تواند معافیتی موقت از تحریم‌ها ایجاد کند، نه لغو کامل تحریم‌های اعمال شده علیه آنکارا. در حالی ناظرانی در ایران این معادله را زیر نظر دارند، کرملین روز جمعه گزارش‌ها درباره گفت‌وگو با ترکیه پیرامون فروش این سامانه‌ها به یک کشور ثالث را تأیید کرد. دیمیتری پسکوف، سخنگوی ریاست جمهوری روسیه گفت این موضوع بسیار حساس است و رایزنی‌ها فعلاً ادامه خواهد یافت. مسکو پیش‌تر برخلاف برخی گزارش‌ها، با بازپس‌گیری سامانه‌های اس۴۰۰ از ترکیه مخالفت کرده بود. با این حال، یک سرمایه‌گذار اروپایی به میدل ایست گفت در پس این موضوع، تنش‌هایی نیز میان امارات و روسیه وجود دارد؛ زیرا مسکو در جریان جنگ از ایران حمایت کرده، در حالی که تهران پهپادها و موشک‌های بالستیک خود را به سمت این کشور حاشیه خلیج فارس شلیک کرده است.

نگاه ایران به موضوع

روشن نیست درصورتی که این انتقال انجام شود، اگر تنش در منطقه دوباره اوج گیرد، این سامانه چه تغییری در ساختار رویارویی ایجاد خواهد کرد. ایران نشان داده که اگرچه این ارتباطات را زیر نظر دارد اما کار خودش را انجام می‌دهد. ایران با توسعه فناوری پدافند بومی خود و اتخاذ روش‌های مبتکرانه توانسته تا حد زیادی قدرت خود را تثبیت کند. هرچند ارتباط ایران و روسیه از قبل گرم بوده و این ارتباط در جنگ اوکراین به کمک روس‌ها آمد ولی روس‌ها در جنگ ایران و آمریکا نتوانستند به انتظارات ایران پاسخ دهند، احتمالا این انتقال از نظر ایران دور نخواهد بود و تمهیدات لازم به کار گرفته خواهد شد.

گزارش

چهار بند، چهار اختلاف

مستندات ایران درباره نقض تفاهم اسلام‌آباد از سوی آمریکا

یادداشت تفاهم اسلام‌آباد که ۲۸ خرداد ۱۴۰۵ توسط روسای جمهور ایران و ایالات متحده امضا شد، تنها توافقی برای توقف درگیری نظامی و به اصطلاح تثبیت آتش‌بس نبود بلکه مجموعه‌ای از تعهدات متقابل را در حوزه‌های امنیتی، اقتصادی، دریایی و هسته‌ای پیش‌بینی کرد تا زمینه مذاکرات برای دستیابی به توافق نهایی ظرف ۶۰ روز فراهم شود.

بند اول؛ توقف جنگ

از نگاه مقام‌های ایرانی، مهم‌ترین تعهد آمریکا در این سند، توقف کامل عملیات نظامی علیه ایران بود. بند نخست یادداشت تفاهم تصریح می‌کند که دو طرف از زمان امضای سند «هیچ جنگ یا عملیات نظامی علیه یکدیگر آغاز نکنند و از تهدید یا استفاده از زور خودداری کنند.» با این حال، حملات ارتش آمریکا به مناطقی در جنوب و شرق ایران در روزهای ۱۷ و ۱۸ تیرماه، نخستین و آشکارترین نقض این تعهد محسوب می‌شود. به نوشته ایرنا؛ وزارت امور خارجه در بیانیه‌های جداگانه این حملات را نقض صریح بند نخست یادداشت تفاهم و همچنین نقض بند چهار ماده ۲ منشور ملل متحد دانست. سید عباس عراقچی، وزیر امور خارجه نیز در گفت‌وگو با فرمانده ارتش پاکستان، این حملات را نشانه آشکار پیمان‌شکنی آمریکا و نقض مفاد تفاهم اسلام‌آباد توصیف کرد.

بند دهم؛ لغو معافیت نفتی

در کنار بعد نظامی، تهران معتقد است واشنگتن در حوزه اقتصادی نیز از تعهدات خود سرپیچی کرده است. بر اساس بند ۱۰ یادداشت تفاهم، آمریکا متعهد شده بود بلافاصله پس از امضای سند، مجوزهای لازم برای صادرات نفت ایران و خدمات مرتبط از جمله تراکنش‌های بانکی، بیمه و حمل‌ونقل را صادر و تا زمان رفع تحریم‌ها حفظ کند. اما وزارت خزانه‌داری آمریکا در ۱۶ تیرماه مجوز عمومی مربوط به فروش نفت ایران را لغو و تنها برای پایان قراردادهای جاری مهلت کوتاهی تعیین کرد. وزارت امور خارجه ایران این اقدام را «نقض فاحش بند۱۰» دانست و تاکید کرد که آمریکا نه تنها از اجرای تعهد خود خودداری کرده بلکه روندی معکوس را در پیش گرفته است.

بند نهم؛ تحریم‌های جدید

موضوع دیگری که از نگاه تهران، یادداشت تفاهم را با چالش مواجه کرده، اعمال تحریم‌های جدید علیه ایران است. مطابق بند۹ سند، تا زمان دستیابی به توافق نهایی، آمریکا متعهد شده بود هیچ تحریم جدیدی علیه ایران وضع نکند و از افزایش حضور نظامی خود در منطقه نیز خودداری کند. با این حال، اعلام تحریم‌های جدید از سوی واشنگتن موجب شد سید عباس عراقچی در پیامی در شبکه ایکس، وزیر خزانه‌داری آمریکا را به نقض مستقیم بند۹ متهم کند. اسماعیل بقائی، سخنگوی وزارت امور خارجه نیز با اشاره به همین بند تصریح کرد که «تحریم‌های جدید آمریکا نقض صریح یادداشت تفاهم است» و این اقدام در کنار سایر موارد، نشان می‌دهد واشنگتن تنها ظرف چند هفته، بخش‌های مختلف این سند را زیر پا گذاشته است.

بند پنجم؛ تنگه هرمز

از سوی دیگر، اختلاف دو طرف به نحوه اجرای بند پنجم یادداشت تفاهم نیز کشیده شده است. این بند مسئولیت اتخاذ ترتیبات لازم برای عبور ایمن کشتی‌های تجاری و اداره آینده خدمات دریایی در تنگه هرمز را بر عهده جمهوری اسلامی ایران گذاشته و گفت‌وگو با عمان را به عنوان بخشی از این فرآیند پیش‌بینی کرده است. با این حال، سخنگوی وزارت امور خارجه معتقد است آمریکا با اقدامات یکجانبه خود در تنگه هرمز و همچنین حملات نظامی اخیر، عملا اجرای این بند را نیز مختل کرده است. به گفته بقائی، اقدام برخی شناورها در تردد خارج از مسیرهای هماهنگ‌شده و حمایت آمریکا از این روند، برخلاف ترتیبات پیش‌بینی‌شده در یادداشت تفاهم بوده است. کاظم غریب‌آبادی، معاون حقوقی و بین‌الملل وزارت امور خارجه نیز گفته است لغو معافیت فروش نفت، نقض بند۱۰ و حملات نظامی آمریکا نقض بندهای یک و دو تفاهم اسلام‌آباد است؛ ضمن آنکه واشنگتن طی هفته‌های گذشته به واسطه تداوم اقدامات رژیم صهیونیستی در لبنان نیز از ایفای تعهدات خود ذیل این سند بازمانده است. در چنین شرایطی زمانی که سخنگوی وزارت خارجه ایران از «نقض ساختاری» یادداشت تفاهم سخن می‌گوید در حقیقت به این موضوع اشاره می‌کند که از نگاه تهران، موضوع فقط یک حمله یا یک تحریم نیست بلکه چند تعهد اصلی آمریکا به طور هم‌زمان نقض شده است: بند۱ (توقف عملیات نظامی)؛ بند۲ (احترام به حاکمیت)؛ بند۹ (عدم تحریم جدید)؛ بند۱۰ (تداوم مجوز فروش نفت)؛ بند۵ (عدم اخلال در ترتیبات تنگه هرمز) همزمان استدلال حقوقی تهران بر این مبنا استوار است که یادداشت تفاهم اسلام‌آباد بر اصل «تعهد در برابر تعهد» تنظیم شده است؛ اصلی که در بندهای مختلف سند و همچنین در مواضع رسمی دستگاه دیپلماسی ایران مورد تاکید قرار گرفته است. نگاهی به متن یادداشت تفاهم اسلام‌آباد و مقایسه آن با تحولات هفته‌های اخیر نشان می‌دهد که اختلاف تهران و واشنگتن دیگر تنها بر سر تفسیر یک یا دو بند از این سند نیست بلکه به برداشت دو طرف از اصل اجرای توافق بازمی‌گردد. از نگاه جمهوری اسلامی ایران، یادداشت تفاهم یک بسته به هم پیوسته از تعهدات امنیتی، اقتصادی و سیاسی است که اجرای هر بخش آن به پایبندی طرف مقابل وابسته است. بنابراین، حملات نظامی، بازگرداندن محدودیت‌های نفتی، اعمال تحریم‌های جدید و اقدامات مرتبط با تنگه هرمز، از دید تهران نه تنها نقض تعهدات آمریکا است که روند اجرای تفاهم و چشم‌انداز دستیابی به توافق نهایی را با ابهام روبه‌رو می‌کند؛ موضوعی که می‌تواند زمینه بازگشت تدریجی بحران به نقطه پیش از امضای یادداشت تفاهم را فراهم سازد، مگر آنکه واشنگتن به اجرای کامل تعهدات خود بازگردد.